

LIETUVOS BANKO FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS

Finansų maklerio ir valdymo įmonių vadovams Nr.

Pagal adresatų sąrašą

DĖL PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKŲ FINANSŲ MAKLERIO IR VALDYMO ĮMONIŲ SEKTORIJE

Lietuvos bankas, siekdamas nustatyti ir įvertinti finansų maklerio ir valdymo įmonių sektoriaus patiriamą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) riziką, atliko finansų maklerio ir valdymo įmonių Lietuvos bankui pateiktų duomenų analizę (ataskaitinis laikotarpis – nuo 2021 m. sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.). Atliktos analizės rezultatai 2021 m. rugsėjo 27 d. buvo pristatyti su finansų maklerio ir valdymo įmonių atstovais vykusiame atitikties susitikime.

Šiuo raštu atkreipiame finansų maklerio ir valdymo įmonių vadovų dėmesį į Lietuvos banko atliktos PPTF rizikos vertinimo analizės rezultatus ir į tai, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės, vykdydamos veiklą, turėtų užtikrinti, kad PPTF rizika tinkamai nustatoma ir vertinama ir būtų imamasi tinkamų bei proporcingų priemonių PPTF rizikai valdyti.

Dėl tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimo

Atsižvelgiant į tai, kad Rusija 2022 m. vasario 24 d. pradėjo karą prieš Ukrainą ir jos gyventojus ir į Europos Sąjungos (ES) ir jos sąjungininkų griežtinamas ir įtvirtinamas sankcijas ir ribojamąsias priemones, skirtas Rusijos Federacijai, Baltarusijos Respublikai ir (arba) susijusiems subjektams, finansų maklerio ir valdymo įmonėms svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad turi būti nustatomos tinkamos vidaus kontrolės procedūros, susijusios su tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu. Finansų maklerio ir valdymo įmonės privalo užtikrinti, kad jų taikomos priemonės ne tik formaliai atitiktų teisės aktų reikalavimus, bet ir būtų pritaikytos naujausių tarptautinių sankcijų reikalavimams. Finansų maklerio ir valdymo įmonės turėtų nuolat vertinti tarptautinėms sankcijoms įgyvendinti naudojamų sistemų, duomenų bazių ir (arba) kitų priemonių efektyvumą, paskirtų pakankamai žmogiškųjų ir kitų išteklių, taip pat privalo užtikrinti, kad sankcionuoti subjektai nepasinaudotų finansų maklerio ir valdymo įmonių teikiamomis finansinėmis paslaugomis (taip pat ir vertybinių popierių ir fondo vienetų, kuriems taikomos sankcijos ir ribojamosios priemonės, prekyba). Atsižvelgiant į geopolitinę situaciją regione, akcentuotina, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės turėtų skirti ypatingą dėmesį tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių tinkamam įgyvendinimui bei privalo nustatyti atitinkamą vidaus politiką ir vidaus kontrolės procedūras, susijusias su tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (PPTFPĮ) 29 straipsnio 1 punkto 4 papunktyje.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad ES taikomos ribojamosios priemonės apima ir ekonomines ir (arba) sektorines sankcijas tam tikroms teritorijoms ir (arba) ekonomikos sektoriams, todėl, užmegzdamas naujus dalykinius santykius, taip pat vykdydamos kliento sandorių ir (arba) operacijų stebėseną, finansų maklerio ir valdymo įmonės turėtų itin daug dėmesio skirti sandoriams (operacijoms) ir (arba) klientams, partneriams, klientų klientams, (galimai) susijusiems su sankcionuotomis teritorijomis ar ekonomikos sektoriais. Papildomai rekomenduojame susipažinti su Lietuvos banko parengta tarptautinių sankcijų įgyvendinimo finansų įstaigose apžvalga, kurioje nurodomi gerosios praktikos pavyzdžiai bei atvejai, kada

tarptautinių sankcijų įgyvendinimui taikomos priemonės turėtų būti tobulintinos¹.

Dėl kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo tais atvejais, kai tapatybė nustatoma klientui fiziškai nedalyvaujant

Atsižvelgiant į finansų maklerio ir valdymo įmonių pateiktus duomenis, pažymėtina, kad vis daugiau finansų maklerio ir valdymo įmonių kliento tapatybę nustato nuotoliniu būdu. Remiantis Europos bankininkystės institucijos (EBI) gairėmis pagal Direktyvos (ES) 2015/849 17 straipsnį ir 18 straipsnio 4 dalį dėl deramo klientų tikrinimo ir veiksmų, į kuriuos kredito ir finansų įstaigos turėtų atsižvelgti vertindamos su atskirais dalykiniais santykiais ir vienkartiniais sandoriais ir (arba) operacijomis susijusių pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką, kuriomis panaikinamos ir pakeičiamos Gairės JC/2017/371² (toliau – EBI rizikos veiksmų gairės), dėl didesnės sukčiavimo rizikos ir anonimiškumo nuotolinis kliento tapatybės nustatymas gali būti siejamas su didesne PPTF rizika. Dėl šios priežasties finansų maklerio ir valdymo įmonės turėtų imtis priemonių, siekdamas valdyti riziką, susijusią su kliento tapatybės nustatymo jam fiziškai nedalyvaujant procesu, ir užtikrinti, kad toks kliento tapatybės nustatymas atitiktų teisės aktų reikalavimus. Papildomai informuojame ir rekomenduojame susipažinti su EBI paskelbtomis gairėmis dėl nuotolinio kliento tapatybės nustatymo³.

Dėl politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų (PEP) kontrolės

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad PEP klientai, ypač PEP nerezidentai, yra susiję su didesne PP rizika, nes finansų įstaigoms yra sudėtingiau gauti išsamią ir patikimą informaciją apie tokių asmenų einamas viešąsias pareigas, lėšų ir turto šaltinius, įvertinti, ar gaunamos lėšos atitinka užimamą poziciją. Atitinkamai, PEP klientai, ypač nerezidentai, gali tuo pasinaudoti atsidarydami sąskaitas užsienio finansų įstaigoje ir į jas pervesdami neteisėtu būdu įgytas lėšas. Tuo taip pat gali pasinaudoti Rusijos ir Baltarusijos PEP, siekdami išvengti jiems taikomų tarptautinių finansinių sankcijų dėl Rusijos karo Ukrainoje, bei kitų valstybių PEP, siekdami nuslėpti turtą. Tai, kad rizikos, susijusios su užsienio PEP klientais, yra realios, rodo 2021 m. Tarptautinio tiriamosios žurnalistikos konsorciumo (angl. *International Consortium of Investigative Journalists*, ICIJ) tyrimas *Pandora Papers*, kurio metu, be kita ko, buvo atskleista informacija apie PEP valdomas sąskaitas užsienio ir tikslinių teritorijų jurisdikcijose⁴.

Dėl įtartinos veiklos tyrimų ir pranešimų

Atsižvelgiant į tai, kad 2021 m. šiame sektoriuje vis dar išlieka mažas pranešimų Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos (FNTT) apie klientų įtartiną veiklą skaičius, finansų maklerio ir valdymo įmonėms svarbu atkreipti dėmesį į vykdomą kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėseną (tiek momentinę, tiek retrospektyvią), atliekamus vidinius tyrimus ir tai, kad minėti procesai turi būti tinkamai dokumentuojami. Pabrėžtina, kad vidinių tyrimų rezultatai turi būti tinkamai dokumentuojami, o sprendimai neteikti pranešimų dėl įtartinos kliento veiklos taip pat fiksuojami. Jeigu finansų įstaiga įtaria arba turi pagrįsto pagrindo įtarti, kad lėšos yra pajamos iš nusikalstamos veiklos arba yra susijusios su terorizmo finansavimu, ji turėtų nedelsdama teisės aktų nustatyta tvarka apie savo įtarimus pranešti FNTT.

Lietuvos bankas rekomenduoja susipažinti su Nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų (sandorių) stebėsenos apžvalga⁵, kurioje trumpai pristatomi galimi operacijų (sandorių) stebėsenos sprendimai didesnės PPTF rizikos atvejais, automatinės stebėsenos sistemos sugeneruotų įspėjimų (angl. *alerts*) peržiūros ir išsamesnių vidaus tyrimų vykdymo proceso geroji praktika bei praktiniai netinkamai vykdytų vidaus tyrimų pavyzdžiai.

Dėl vidaus kontrolės priemonių

Atkreipiame dėmesį į tai, kad vykdydamos veiklą finansų maklerio ir valdymo įmonės privalo laikytis teisės aktuose nustatytų reikalavimų, reguliariai vertinti nustatytų vidaus kontrolės procedūrų ir priemonių PPTF prevencijos srityje efektyvumą ir su tuo susijusius procesus bei imtis veiksmų, kad PPTF prevencijos reikalavimai būtų vykdomi. Finansų maklerio ir valdymo įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į atliekamo visos veiklos PPTF rizikos vertinimo svarbą (jo kokybę, periodiškumą ir tvarką), kaip tai nurodoma Finansų rinkos dalyviams skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (arba) teroristų finansavimui, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2015 m. vasario 12 d. nutarimu Nr. 03-17 „Dėl Finansų rinkos dalyviams skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (arba) teroristų finansavimui, patvirtinimo“, 5 skyriaus 26–38 punktuose.

¹ <https://www.lb.lt/lt/apzvalgos-ir-leidiniai/category.85/series.4357>.

² https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/Guideline_s%20on%20ML-TF%20risk%20factors%20%28revised%29%202021-02/Translations/1016933/Guidelines%20ML%20TF%20Risk%20Factors_LT.pdf.

³ <https://www.eba.europa.eu/eba-publishes-guidelines-remote-customer-onboarding>

⁴ <https://www.lb.lt/lt/rekomendacijos#ex-14-1>

⁵ https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/34828_5fad34d9063f96ba03fa46886cca747f.pdf

Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės, nustatydamos ir vertindamos PPTF rizikas, su kuriomis susiduria ir (arba) gali susidurti, turėtų atsižvelgti į Lietuvos Respublikos nacionalinio PPTF rizikos vertinimo⁶ ir 2022 m. spalio mėn. atnaujinto Europos Komisijos atlikto PPTF rizikos vertinimo Europos Sąjungos mastu rezultatus⁷. Europos Komisijos PPTF rizikos vertinime vėl kartojama, kad rizikos vertinimas ir supratimas sektoriuje nėra didelis, ypač tada, kai sandoriai vykdomi už bankinio sektoriaus ribų, nes įmonės paprastai tikisi, kad kredito įstaigos tinkamai atliks kliento tapatybės nustatymą ir vykdys kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėseną. Pažymėtina, kad pačios įmonės turėtų taikyti visapusiškas PPTFP prevencijos priemones, o ne tikėtis, kad tai padarys kitos finansų įstaigos.

Pažymėtina, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės privalo atlikti PPTF prevencijos atitikties procedūrų vertinimą, kaip tai nustatyta PPTFPĮ 29 straipsnio 4 dalyje.

Akcentuotina, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės, siekdamos įgyvendinti pirmiau išvardytus teisės aktų reikalavimus, turi užtikrinti pakankamą išteklių PPTF prevencijos funkcijoms vykdyti kiekį bei darbuotojų kompetencijos tobulinimą PPTF prevencijos srityje. Lietuvos banko mokymai aktualiomis PPTF prevencijos temomis vyksta per VŠĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centrą⁸, Lietuvos bankas taip pat reguliariai rengia atitikties specialistų susitikimus, kuriuose pristatoma informacija apie sektoriams aktualias PPTF rizikas, teisėkūros naujoves ir kitus svarbius klausimus. Lietuvos bankas tikisi, kad finansų maklerio ir valdymo įmonių vadovai užtikrins, kad už PPTF prevenciją atsakingi finansų maklerio ir valdymo įmonių darbuotojai aktyviai dalyvaus Lietuvos banko rengiamuose atitikties susitikimuose ir kituose mokymuose.

---

⁶ Lietuvos Respublikos nacionalinio PPTF rizikos vertinimo ataskaita, 2020 m. https://www.fntt.lt/data/public/uploads/2020/05/final-nra_lt_v3.pdf

⁷ Europos Komisijos atlikto PPTF rizikos vertinimo 2022 m. spalio 27 d. ataskaita <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>

⁸ Daugiau informacijos apie VŠĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centro organizuojamus mokymus galima rasti <https://amlcenter.lt/mokymai-ir-renginiai/>